SOCIOLINGUISTIC ASPECTS IN THE STUDY OF SPOKEN DIALECTAL LANGUAGE

Sorin Guia
Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: In gathering dialectic linguistic material, along with the aspects concerning diatopic variation, we also need to consider issues pertaining to diastratic, diageneratiuonal and diasexual variation. Both in preparing a dialectal survey and in describing linguistic phenomena, we have to follow aspects related to sociolinguistic variables that can afford us to observe the context and category of speakers in which some archaic phenomena are preserved; last but not least, the subjects they evolve in under the influence of literary language are also of interest to us.

Keywords: spoken language, sociolinguistics, diastratic variation, diagenerational variation, dialectology

Limba este un dat social-istoric, subiecții vorbitori primind-o de-a gata, fiind nevoiți să o învețe și să o folosească după norme prestabilite și controlate de comunitatea căreia îi aparține. Pentru o comunicare eficientă cu interlocutorii, este indispensabilă proveniența acestora din aceeași comunitate socială și realitate culturală. Astfel, limba este un fenomen social, dar are și aspecte, demne de luat în considerare, de ordin biologic și psihologic, fiind un organism viu, ce se află într-o continuă schimbare, a cărei evoluție nu depinde de un singur factor. Aceasta trebuie să țină cont de individ, de evoluția istorică și de societate. Pentru a explica dinamica unei limbi, schimbările care se produc în interiorul ei, dar și evoluția acesteia, este necesar să lărgim sfera cunoașterii spre cadrul sociolingvistic, cadru în care individul și societatea ocupă roluri centrale, existînd o condiționare reciprocă între limbă și societate.

O altă caracteristică esenţială a limbii este continua ei schimbare, „limbile se schimbă fără încetare şi nu pot funcţiona decît schimbîndu-se", afirmă Bally[1], schimbarea în limbă – fenomen natural, cu determinări complexe – se datorează în esenţă inovaţiei, fie la nivelul formei, fie la nivel semantic. Trebuie, însă, să facem indispensabila trimitere la o altă tendință, aceea de stabilitate, deoarece limba este un organism viu, care tinde spre stabilizare și spre dobîndirea de identitate.

[1]Charles Bally, *Linguistique générale et linguistique française*, A. Francke S. A., Berne, 1950, p. 18.

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)

În cercetarea limbii vorbite, un rol important îl are distincţia între realizarea orală[2] sau scrisă a unui mesaj sau, altfel spus, între *limba vorbită* şi *limba scrisă*, numite şi limba apropierii, respectiv limba distanţei. Dacă în cadrul limbii distanţei, limba română literară şi-a creat o pronunţare standard, care evită modificările fonetice prea mari şi imprimă eleganţă pronunţării, în cadrul limbii apropierii, pronunţarea colocvială lasă un teren larg de acţiune limbii vorbite, deschisă la modificări fonetice variate, la rostiri populare şi chiar regionale. În timp ce limba scrisă, prin normele sale rigide, printr-o mai mare unitate şi stabilitate, reprezintă limba literară, limba vorbită, mai puţin încorsetată de legi, înregistrează şi chiar tolerează unele abateri.

Limba standard reprezintă stadiul din dezvoltarea unei limbi literare în care se stabilesc normele limbii unitare, supraregionale. Asigurînd coeziunea şi stabilitatea limbii naţionale, limba standard devine varietatea de bază a arhitecturii unei limbi. Normele limbii standard, ca rezultat al procesului îndelungat de dezvoltare a limbii literare, au la bază *limba comună*, care înglobează trăsături comune tuturor varietăţilor limbii[3]. De aceea, „este foarte important să subliniem că limba standard nu înlocuieşte varietăţile nonstandard din repertoriul lingvistic al unei comunităţi. Acestea au funcţii complementare cu cele ale limbii standard”[4].

În stabilirea conceptului de „normă”, se efectuează o dublă abstractizare, pe de o parte, se elimină tot ceea ce este pur subiectiv, originalitate expresivă a individului, şi, pe de altă parte, se extrage o normă unică, generală pentru comunitatea de vorbitori. Altfel spus, norma este variabilă în funcţie de limitele şi de natura comunităţii respective. Fie că vorbim de manifestarea vie a unui individ, de activitatea socială sau de comportamentul real, limba este normată. De cele mai multe ori, individului i se limitează libertatea expresivă, oferindu-i-se sau impunîndu-i-se un sistem de reguli bine delimitat, numit mai simplu normă. Dacă norma lingvistică înregistrează modul „cum se spune”, avînd un caracter „natural” şi abstract, norma literară arată cum trebuie să se spună (exercitînd o anumită presiune asupra vorbitorilor sau a acelor care o utilizează în scris), fiind întotdeauna concretă şi convenţională. Norma literară este stabilită, în fiecare limbă, pe baza unui anumit dialect, fără a se confunda total cu acesta, în măsura în care acceptă şi particularităţi provenite din alte dialecte sau graiuri ale limbii respective. Precizăm că, în demersul nostru, punem accent mai mult pe norma lingvistică, care înregistrează modul „cum se spune”, decît pe norma literară, care arată cum trebuie să se spună.

În scrierile sale[5], Iorgu Iordan remarcă diferenţele din punct de vedere stilistic ale limbii literare scrise şi vorbite, cauzele acestor diferenţieri fiind în strînsă legătură cu latura socială a limbii, cu situaţia de comunicare şi cu provenienţa locală a vorbitorilor. În ultima vreme se

[2] Realizarea orală a limbii este primară în raport cu realizarea scrisă, ambele fiind în esenţă izomorfe; cf. Adrian Turculeţ, *Introducereînfonetica generală și românească*, Casa Editorială *Demiurg*, Iaşi, 1999, p. 133.

[3] Limba standard are dezvoltări proprii şi particularităţi specifice limbii scrise; vezi *ibidem,* p. 135-136.

[4] Valeriu Rusu (coord.)*, Tratat de dialectologie românească*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1984, p. 769.

[5] Vezi *Gramatica limbii române*, Bucureşti, 1937; *Limba română actuală. O gramatică a greşelilor*, Iaşi, 1943, *Stilistica limbii române*, Bucureşti, 1944.

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)

vorbeşte tot mai mult despre o condiţionare reciprocă între limbă şi societate, cercetarea limbii în context social reprezentînd obiectul principal al cercetării sociolingvistice[6].

Th. Capidan consideră că limba, ca fapt social, se impune individului vorbitor în măsura şi felul nevoilor de care este condiționată viața lui în societate. Lingvistul clujean face referire și la influența contextului sociocultural asupra locutorului(afirmînd că un copil care se naște va ajunge să vorbească limba părinților doar dacă a fost crescut în mediul lor) și la mecanismul schimbării lingvistice, care este declanșat de „elita vorbitorilor cu simț lingvistic”[7].

Sextil Pușcariu discută despre sociolecte, pe care le numește *dialecte sociale*, avînd în vedere ierarhizarea socială a pronunțărilor dialectale. Este evidențiat și prestigiul sociocultural al limbii literare față de varianta nonstandard, afirmînd că „noi toți ne supunem necontenit prestigiului limbei literare, desbrăcîndu-ne de provincialismele urîte ale dialectului nostru local” (p. 72), totodată precizînd și faptul că dialectele sociale au repercursiuni asupra limbii literare. Pușcariu pune accent și pe adaptarea vorbirii unei persoane în funcție de context și de partenerul de dialog, ținînd cont și de nivelul sociocultural al locutorului: „cu cît el se găsește pe o treaptă culturală mai înapoiată, cu atît întregul său sistem de exprimare va fi mai mult o schițare a ideilor decît o exprimare dezvoltată a lor”[8].

Studiile de sociolingvistică acordă o mare importanță atributelor de putere: zonă, sex, vîrstă, statut social, evidențiindu-se felul cum vorbesc copiii, femeile, bărbații, tinerii și bătrînii, în funcție de clasa socială în care sînt încadrați sau sub influența unor factori diferiți.

Anchetatorul trebuiesă aibă în vedere parametrii sociolingvistici ai participanților la procesul de comunicare, precum: *originea etnică* (etnologii, antropologii și sociolingviștii sînt de părere că apartenența locutorului la o anumită comunitate etnosocială, inclusiv la un anumit tip de cultură, influențează modul de exprimare a acestuia); *zona geografică și administrativă de origine și de rezidență*, aceasta punîndu-și amprenta asupra pronunțării subiectului vorbitor (trebuie menționate și schimbarea zonei geografice sau naveta dintr-o zonă în alta, în cazul în care acestea au loc); *vîrsta* (care influențează modul de comunicare a individului atît în cadrul unor intervale mai mici de timp, cît și pe parcursul diferitelor etape: copilărie, adolescență, maturitate, senectute) și factorii extralingvistici, care acționează prin intermediul acestui parametru: nivelul de studii, schimbarea zonei de rezidență, schimbarea statutului social; *sexul*, întrucît ar putea exista diferențe între pronunțarea femeilor și cea a bărbaților (deși specialiștii discutau despre o pronuțare mai conservatoare a femeilor decît cea a bărbaților, societatea modernă, prin promovarea egalității dintre sexe, tinde să schimbe această opinie fixată deja în cultură); *statutul sociocultural*, care vizează locul pe care un individ îl ocupă într-un sistem socioadministrativ și sociocultural dat, la un anumit moment al existenței sale (întrucît statutul sociocultural poate varia pe parcursul vieții, vorbindu-se de mobilitate socială pe verticală:

[6] Vezi Boris Cazacu, *Un aspect al cercetării interdisciplinare: Sociolingvistica*, în FD, vol. VIII, 1973, p. 11.
[7]Vezi Th. Capidan, *Limbă și cultură,* Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1943, p. 31.
[8]Sextil Pușcariu, *Din perspectiva dicționarului. III Despre legile fonologice,* „Dacoromania”, II, 1921-1922, p. 80.

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)

ascendentă/descendentă). Pri urmare, apartenenţa la unul dintre straturile sociale (stratul social de sus, stratul social mijlociu, stratul social de jos), diferenţele lingvistice referitoare la sex, vîrstă, cît şi relaţia dintre limbă şi profesiunea diferitelor grupe de vorbitori sînt relevante în acest sens.

Un alt aspect care determină diferenţe diamesice şi diafazice este legat de *situaţia de comunicare*. Vorbitorii îşi schimbă modul de a vorbi în funcţie de situaţiile de comunicare, adaptînud-se şi la statutul socio-cultural al interlocutorului.

Indivizii se disting între ei după modul în care utilizează limba; în limbă totul este socializat, iar un individ poate să-și adapteze modul de exprimare în funcție de interlocutor. Un act de comunicare implică aprecierea situației sociale în care are loc comunicarea, prin evaluarea și selectarea elementelor constitutive, în raport cu datele personale și cu pregătirea culturală a vorbitorului, precum și cu informațiile pe care acesta le deține asupra interlocutorilor săi.

Proveniența locală a vorbitorului este un alt factor de diferenţiere a pronunţării literare. Dacă limba literară scrisă este mai unitară şi nu prezintă particularităţi regionale, în schimb, limba literară vorbită trădează zona de proveniență a subiectului vorbitor. Dacă majoritatea subiecţilor îşi adaptează vorbirea/pronunţarea în funcţie de statutul socio-cultural al interlocutorului şi de situaţia de comunicare[9], unii vorbitori, chiar aparţinînd stratului social de sus, fie se arată dezinteresaţi de o astfel de adaptare a comportamentului verbal, fie sînt „mai puţin dotaţi cu «darul imitaţiei» normelor ortoepice şi păstrează toată viaţa unele deprinderi articulatorii regionale însuşite în perioada primei socializări”[10]. Faţă de limba literară scrisă, mai unitară, limba literară vorbită prezintă particularităţi regionale mai numeroase, situaţie încă actuală.

Semnalăm şi o serie de deosebiri cauzate de *vîrsta subiecţilor vorbitori*. În graiul tinerilor se găsesc de cele mai multe ori forme diferite de cele utilizate de către vorbitorii mai în vîrstă, primii fiind înnoitori şi responsabili de inovațiile lingvistice, deoarece au posibilitatea de a fi la curent cu toate schimbările care se produc, indiferent de mediu, datorită tehnologiei, factorului instructiv-educativ sau diferitelor căi de comunicare.

Persoanele în vîrstă preferă fonetismele franceze, în timp ce tinerii utilizează, cu precădere, englezismele, cu rostiri mai apropiate de etimon. De asemenea, tinerii din aria nordică

[9] Într-o ediţie specială a unei emisiuni de divertisment, difuzată pe postul naţional de televiziune, în decembrie 2000, dedicată unor „scene din culise” din timpul anului în curs, prezentatoarea, originară din judeţul Neamţ, utilizează o pronunţie care-i trădează zona de proveniență; acest fapt se datorează discuţiei degajate cu colegii de emisiune, prezentatoarea neştiind că scenele respective sînt înregistrate; vezi, în acest sens, Sorin Guia, *Aspecte sociolingvistice şi tipuri de texte în Arhiva de limbă vorbită a Seminarului de dialectologie şi sociolingvistică,* în „Analele ştiinţifice ale Universităţii Alexandru Ioan Cuza din Iaşi” (serie nouă), secţiunea III e, Lingvistică, tomurile XLIX-L, 2003-2004 (Studia linguistica et philologica in honorem D. Irimia), p. 259.

[10] Cf. Adrian Turculeţ, *op. cit.*,p. 148. Semnalăm aici pronunţarea unor persoane cunoscute din mediul public, cum ar fi fostul Preşedinte al Consiliului Judeţean Iaşi, Constantin Simirad, sau fostul primar al municipiului Piatra Neamţ, Gheorghe Ştefan.

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)

a dacoromânei, aflaţi în situaţii oficiale sau în discuţii cu vorbitori din alte zone, din dorinţa de a-şi ascunde rostirea regională, apelează la pronunţări hipercorecte: deschiderea vocalei *e* (pentru a ascunde tendinţa de închidere a vocalei neaccentuate, în poziţie finală sau medială), uneori chiar tendinţa de deschidere a vocalei *ă*, în poziţie finală (din dorinţa de a masca închiderea vocalei *ă*, în poziţie finală, la *â*, fenomen specific ariei nordice a dialectului dacoromân). Felul de a pronunţa sunetele diferă, mai mult sau mai puţin, de la o comunitate lingvistică la alta.În aceeaşi comunitate lingvistică şi în acelaşi sistem funcţional pot exista diferite norme (limbaj familiar, popular, limbă literară)[11].

Variabilitatea reprezintă o caracteristică universală a limbii şi se manifestă atît în plan diacronic, cît şi în plan sincronic. Existenţa varietăţii lingvistice teritoriale a fost şi este una dintre primele constatări ale lingvisticii. Factorii diferenţierii sincronice a limbilor sînt de natură spaţială, socială şi situaţională. În acest sens, Eugen Coşeriu distinge între *variaţia diatopică* (care face referire la diferenţierile în spaţiul geografic ale unei limbi; de exemplu, dialectul aromân, subdialectul moldovenean, pentru limba română), *variaţia diastratică*(care aparţine vorbitorului şi priveşte diferenţele dintre diversele straturi socioculturale ale comunităţii academice, cum ar fi jargoanele, argourile, limbajele profesionale) şi *variaţia diafazică*(care priveşte adecvarea vorbirii la situaţii concrete de vorbire; de exemplu, limba literară, pronunţarea familiară etc.)[12]. Acestor trei tipuri de diferenţe le corespund alte trei tipuri de sisteme de izoglose[13], mai mult sau mai puţin unitare: *unităţile sintopice*, numite şi dialecte, întrucît reprezintă un tip particular de subunităţi idiomatice; *unităţi sinstratice* sau niveluri de limbă(de exemplu, limbaj cult, limbaj popular, limbaj al clasei mijlocii etc.); unităţi *sinfatice* sau stilurile de limbă(de exemplu, limbaj familiar, limbaj solemn etc.)[14].

În realizarea unei anchete dialectalenu se urmărește numai varietatea „diatopică”, ci se are în vedere și perspectiva sociolingvistică, aducînd, în același timp, anumite idei și despre variația limbajului în relație cu statutul vorbitorului înregistrat, „prestația” individuală a acestuia, în cadrul unei anumite tradiții istorice. Ea poate fi definită drept o formă specială de comunicare, urmărind atît înregistrarea competenței idiomatice, cît și competența expresivă, capacitatea de adecvare a subiectului, adică posibilitatea de a vorbi „în circumstanțe determinate”, de a structura „discursuri în conformitate cu circumstanțele”. În acest sens, ancheta sociolingvistică

[11] Vezi E. Coseriu, *Sistema, norma y habla (con un resumen en alemán)*, Montevideo, 1952, p. 81.

[12] Cf. Eugen Coşeriu, *Lingvistică din perspectivă spaţială şi antropologică. Trei studii*, cu o prefaţă de Silviu Berejan şi un punct de vedere editorial de Stelian Dumistrăcel, Editura Ştiinţa, Chişinău, 1994, p. 142. La acestea, unii lingvişti adaugă *dimensiunea diamezică*, care se referă la distincţia dintre limba vorbită şi limba scrisă, în sens concepţional; cf. Adrian Turculeţ, *Dialectologieromână*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2002, p. 7.

[13] În funcţie de natura particularităţilor considerate, se vorbeşte despre *isofone*,care delimitează aria de răspîndire a unor fenomene fonetice (de ex., *cîne- cîi≈ne*, *c⇓er - s⇓er - c◊ăr*; africata *d□*; palatalizarea oclusivei dentale *t*), *isolexe*, care separă două puncte anchetate ce prezintă termeni diferiţi pentru o noţiune (de ex., *varză – curechi, pisică – mîţă, nea – zăpadă - omăt*) şi *isomorfe*, care delimitează aria de răspîndire a unor particularităţi morfologice (de ex., eu *văd* – eu *văz*; ei *văd* – ei *vede*; el *a făcut* – el *o făcut*).

[14] Cf. E. Coşeriu, *Lingvistică din perspectivă spaţială şi antropologică...*, p. 101.

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)

presupune folosirea simultană a unui număr mare de informatori, de vîrste şi profesii diferite, originari din localitatea „studiată" sau recent stabiliţi, scopul acesteia fiind de a stabili invariantele sociale ale limbii. Printre metodele de colectare a materialului, sociolingviştii enumeră observaţia directă staţionară, interviurile scurte anonime, observaţia selectivă nesistematizată. Situaţia lingvistică concretă poate fi studiată în profunzime doar prin utilizarea succesivă a experimentului, anchetării, interviului, înregistrării vorbirii subiectului, colectării materialului scris, observaţiei staţionare.

O atenţie deosebită trebuie acordată etapei documentării, care este comună tuturor metodelor de cercetare ştiinţifică. Anchetatorii, de obicei, se informează în legătură cu problemele ştiinţifice abordate, acumulînd astfel şi sursele bibliografice necesare, însă e de datoria lor să se informeze şi în ceea ce priveşte populaţia sau „universul cercetării". De regulă, pentru a găsi informatori şi a lucra cu ei, anchetatorul are nevoie, într-un grad ridicat, de energie, răbdare, tact şi experienţă; este necesar să se cunoască vîrsta persoanei anchetate, dacă s-a născut şi a crescut în localitate, dacă a călătorit, unde şi cînd, dacă a învăţat carte şi cîtă, dacă ştie limbi străine, dacă a făcut armata sau nu, ce ocupaţie principală are, ce alte ocupaţii sau meserii mai îndeplineşte, dacă este căsătorit, de unde este soţia, dacă are copii etc. Toate aceste date sînt absolut necesare pentru a stabili poziţia lingvistică a subiectului; o persoană care a venit recent în localitate, nu reprezintă cea mai bună soluţie pentru a fi aleasă ca informator lingvistic, cum nici un subiect care călătoreşte tot timpul nune va oferi un material lingvistic relevant. Educaţia intelectuală este un amănunt foarte important, căci un intelectual, chiar dacă vorbeşte dialectal, este profund influenţat de limba literară, pe care, de altfel, o utilizează contextual. Mediul educaţional îi determină pe tinerii pînă la o anumită vîrstă să tindă spre pronunţarea standard, să întrebuinţeze formele literare în locul celor regionale.

Cercetarea pe teren va fi precedată, în mod obligatoriu, de stabilirea anumitelor ipoteze, care vor fi, mai tîrziu, verificate, astfel încît să poată fi confirmate sau contestate. Ipotezele sînt nişte presupuneri cu caracter provizoriu. Cercetătorul le poate formula atît pe baza unor date experimentale existente la începutul anchetei, cît şi pe baza intuiţiei, impresiilor, care întotdeauna derivă dintr-un lung proces de acumulare a cunoştinţelor. Metodologia sociologică descrie mai multe procedee de eşantionare, care presupun alegerea din sînul unei populaţii de referinţă a unui număr de subiecţi, gruparea cărora ar poseda însuşirea reprezentativităţii, ceea ce presupune că cercetarea acestora va conduce la concluzii susceptibile de a fi extinse la ansamblul colectivităţii lingvistice cercetate.

O etapă importantă, responsabilă şi complexă, dependentă direct de aptitudinile şi cunoştinţele anchetatorului, este elaborarea chestionarului. Chestionarul sociolingvistic începe cu întrebări de deschidere, mai uşoare, pregătitoare, dar care îi vor da de înţeles anchetatului care va fi tema discuţiei. Dacă chestionarul este administrat copiilor, se vor cere informaţii similare şi în ceea ce priveşte părinţii lor. Nu se va omite nici poziţia socială a interogaţilor sau a părinţilor acestora, deoarece se ştie că factorul social poate contribui atît la facilitarea impunerii unei

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)

inovații, cît și la încetinirea acestui proces, datorită unui conservatorism firesc care rezultă din nevoia indivizilor de a se conforma legilor sociale în viața cotidiană.

Unii lingvişti consideră că ultima şi singura subdiviziune a limbii este *idiolectul*, realizarea individuală a unui sistem lingvistic la nivelul fiecărui vorbitor. Termenul a fost creat de Bernard Bloch pentru a reprezenta vorbirea unei persoane care discută despre un subiect cu acelaşi interlocutor, într-o perioadă anume de timp[15]. Trebuie precizat că idiolectul este determinat de apartenența individului la un cadru istoric, la o zonă geografică și la o anumită clasă socială, grupare socioprofesională etc. Componentele stilistico-contextuale ale idiolectului și registrele verbale ale locutorului variază în funcție de circumstanțele emiterii și receptării. Astfel, idiolectul are aplicabilitate atît în sociolingvistică, cît şi în dialectologie, mai ales în geografia lingvistică. Nici idiolectul nu este însă unitar, întrucît, în decursul existenţei, un individ utilizează mai multe idiolecte, modificîndu-se odată cu experienţa de viaţă a vorbitorului[16]. Un individ poate avea mai multe roluri, stăpînind mai multe coduri sau subcoduri, adică varietăți ale aceleiași limbi sau limbi diferite. Există situații în care este utilizată limba standard și situații în care se face apel la dialect sau grai.Contestatarii utilităţii acestui concept invocă faptul că limba este un fenomen prin excelenţă social şi că, în vorbirea fiecărui individ, intervin elemente din vorbirea celorlalţi; există însă şi specialişti care consideră că termenul în discuţie „poate facilita discutarea unor probleme cum ar fi diferenţierea după generaţii a vorbirii, în interiorul unei comunităţi lingvistice, sau coexistenţa sistemelor lingvistice în graiurile regionale”[17]. Prin urmare, este importantă studierea graiurilor locale în contextul specific al culturilor populare locale, aşa încît definirea graniţelor dialectale subiective să se facă ţinîndu-se cont de raportare la conştiinţa indivizilor că ei aparţin unui anumit tip cultural.

Toți vorbim, într-o oarecare măsură, la fel cu subiecții din comunitatea din care facem parte, adaptîndu-ne la situații, persoane și bunăcuviință. De regulă, întrebuințăm, pe lîngă pronunțarea standard impusă de limba literară, și graiul localității de proveniență, avînd mai multe manifestări lingvistice, în funcție de situația de comunicare. Într-un fel vorbim într-un

[15] Bernard Bloch, *A set of Postulates for Phonemic Analysis*, în *Language*, 1949, nr. 24, p. 3-46, apud Ion Horia Bîrleanu, *Curs de dialectologie românească. Partea I. Probleme teoretice*, Editura Universităţii Suceava, 2000, p. 42.

[16] Vorbitorul care pleacă din comunitatea sa încearcă să-și schimbe nu doar poziția geografică, ci și poziția socială. Această mișcare, cauzată de creșterea în plan profesional, înseamnă, totodată, și adaptarea la noua normă lingvistică, norma comunității cu care intră în contact. În anchetele efectuate, remarcăm, la subiecții plecați din localitate pentru studii universitare sau liceale, conștiința superiorității normei literare, dorința de a înlătura fonetismele și elementele lexicale regionale. Odată deprinsă, norma literară este imitată, în defavoarea regionalismelor ce caracterizează zona de proveniență. De exemplu, la subiectul F, din Mănăstirea Humorului, de 24 de ani, absolventă de facultate și master, răspunsul la întrebarea *Cum numiți oaia tînără, cu vîrsta între un an și trei ani, care încă n-a fătat?* este urmat de un comentariu interesant: *miu≈ârâ*, cu mențiunea că fonetismul *mńiu≈ârâ* era folosit de bătrîni (*asta, știți cum era omul mai în vîrstă, mai greșea*). Același subiect, întrebat dacă pentru fonetismul literar *împi≈ediâi* cunoaște și fonetismul regional *împâé□diș* sau *împâé□licát*, răspunde: *depindede vîrsta fiecăruia, pentru că nu poți să îl dezobișnuiești de cuvintele pe care le-a învățat de cînd era copil, depinde de mediul în care ai crescut*.

[17] Cf. Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, *Probleme de dialectologie română*, Centrul de multiplicare al Universităţii din Bucureşti, 1973, p. 45.

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)

mediu academic, oficial şi altfel în cercul de prieteni sau în familie, unde rigorile normei literare sînt încălcate ori se face uz de expresii cunoscute doar de membrii acelui grup. Al. Philippide, în *Principii de istoria limbii*, afirmă că „același sunet din același cuvînt nu este pronunțat la fel de doi oameni, oricît de mult ar semăna aceștia în vorbă la prima vedere, și nu este pronunțat în același fel nici măcar de unul și același om în două momente consecutive”[18].

Subiectul vorbitor are capacitatea de a sesiza diferenţele la contactul cu o altă normă, adaptîndu-şi, totodată, pronunţarea în funcţie de anchetator/interlocutor, de cerinţele şi de situaţiile de comunicare. Într-un fel pronunţă cînd răspunde întrebărilor indirecte (această metodă de culegere a materialului lingvistic îi poate crea uşoare stări emotive) şi mult mai aproape de graiul local va vorbi în discuţiile libere sau în conversaţiile cu unii membrii ai familiei. Sentimentul anchetatorului este că subiectul vorbitor încearcă să înşele, să ofere imaginea graiului său cît mai puţin diferită de norma literară.

Unii dintre subiecții anchetați sînt conștienți de existența unei norme dialectale mai mult sau mai puțin cultivate și, cu toate acestea, își păstrează particularitățile graiului din zona natală, pentru că acesta le conferă identitatea. Alții, dimpotrivă, refuză să oglindească particularitățile regionale celor din afara comunității. Mai ales în răspunsurile la întrebările indirecte, aceştia din urmă dau impresia că se află în faţa unui examen, îşi controlează vorbirea, caută să mascheze aspectele arhaice şi regionale. Interesant ca fenomen psihologic este refuzul persoanelor în vîrstă, mai ales de sex feminin, de a colabora la întrebările indirecte, apelînd la fonetisme şi elemente lexicale cît mai apropiate de norma literară, în timp ce în discuţiile libere pronunţarea nu mai este controlată. Probabil este vorba de reacţia subiectului vorbitor aflat în contact cu persoane din afara comunităţii. De exemplu, la întrebarea *Dacă-i parte femeiască, cum îi spui copilului nou născut?*, sub. B, f, 84 de ani, din Mănăstirea Humorului, răspunde *fe□tíţâ*, probabil pentru a evita pronunţarea *cu≈opk'ílâ*, cu bilabiala *p* alterată, care este consemnată în înregistrările libere; acelaşi subiect, la întrebarea *Cum îi zici la acela cu care mîi caii şi care e făcut din curea?*, răspunde *bîŝ*, cu labiala nealterată, deşi, marea majoritate a subiecţilor anchetaţi, chiar şi cei tineri, palatalizează labiala în stadiu intermediar (*bg'iŝ*). Astfel, vorbitorii posedă sisteme de referinţă, pe care le observă, la care se raportează şi în funcţie de care reacţionează lingvistic.

Abaterile de la normă, conştiente sau inconştiente, sînt tot variaţii. În acest sens, tinderea spre normă, dar necunoaşterea acesteia, duce la forme de hipercorectitudine: amintim, în acest sens, *píşcâ* pentru *k'íşcâ*< ucr. *kyška*). Fost învăţător, subiectul H, b, 65 de ani, din Vicovu de Jos, atît în răspunsurile la întrebările indirecte, cît şi în discuţiile libere, încearcă, de multe ori, să nu-şi trădeze graiul local. Din dorinţa de a evita presupuse pronunţări regionale, *p* iniţial apare în locul lui *k'* etimologic, care e simţit dialectal, prin încadrarea greşită a cuvîntului în categoria *picû≈≈áre/k'iŝu≈árį*. Consemnăm forma *majun* în loc de *maĝun*, la sub. D, f, 48 de ani, din comuna Mănăstirea Humorului, tehnician veterinar, cu studii liceale, care manifestă reticenţă faţă

[18]Alexandru Philippide, *Opere alese*, editate de G. Ivănescu și Carmen-Gabriela Pamfil, EdituraAcademiei Republice Socialiste România, București, 1984, p. 8.

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)

de folosirea fonetismelor şi elementelor lexicale regionale; probabil, africata *ĝ* a fost simţită ca fonetism arhaic, specific ariei nordice a dialectului dacoromân.

În general, subiecţii vorbitori au conştiinţa deosebirilor de grai dintre generaţii, în vorbirea lor apărînd fenomene care denotă coexistenţa a două sisteme lingvistice diferite (cel al bătrînilor şi cel al generaţiei mai tinere). La subiecţii mai tineri, se constată, în general, atît extinderea ariei cu forme mai apropiate de cele impuse de norma literară, cît şi coexistenţa celor două variante. Consemnăm fie dispariţia unor fonetisme sau elemente lexicale arhaice, fie coexistenţa formelor arhaice cu cele literare (vezi *cîne* şi *cîi≈ne* – anticiparea elementului palatal; *băi≈at* şi *băi≈et* – fenomen de acomodare: vocala centrală *a*, sub influenţa semivocalei palatale *i* trece în seria vocalelor anterioare). Mai ales tinerii au conştiinţa deosebirilor de pronunţare dintre cele două generaţii (*bătrînii spun aşa* sau *bătrînii spuneau aşa*; uneori apar comentarii de tipul *nici bătrînii nu mai folosesc termenul acesta*)[19]. În discuţiile cu bătrînii se vor folosi fonetisme regionale, în timp ce în discuţiile cu cei tineri sau de aceeaşi vîrstă acestea vor fi evitate. În acelaşi timp, cea mai mare parte a subiecţilor face referire la forme arhaice, dispărute astăzi sau păstrate doar în memoria vorbitorilor[20]. De exempu, la întrebarea *Cum îi spui omului care era plătit de săteni ca să păzească semănăturile, fîneţele?* doar patru subiecţi din Vicovu de Sus (SV) au ştiut să răspundă *jîtári⁄*, motivînd că astăzi nu mai există (*să mai≈ zîsé□, auzăm din bătrînį* – f, 43 de ani; sub. F, f, 61 de ani, după ce răspunde *jîtári⁄*, completează: *acum nu mai≈ sînt*).

Uneori primim răspunsuri care conţin fonetisme literare, cu precizarea că fonetismele arhaice sînt pronunţate doar de cei fără studii şi de bătrîni, sau că astfel se pronunţa acum cîteva decenii: *focaríţe, k'ibrítį le zîce acúma* (AB, Gîrda de Sus, b, 55 de ani), *vădră, tăţ zîc amú găli≈átâ* (AB, Gîrda de Sus f, 76 de ani); *depíndede vîrsta fii≈ecărui≈a, pentru că nu poţi⁄să-l dezobişnuié≈şti⁄de cuvíntele pe cáre li≈-a îm↑văţát de cîn ‿era copíl , depíndę de médi≈ul îŋ ‿*

[19] De exemplu, răspunsul la întrebarea *Cum ziceţi la locul în care sînt îngropaţi morţii dintr-un sat?* conţine şi comentarii ce ilustrează fenomenul amintit mai sus (*cîmitír*, cei mai bătrîni şi noi în casă, bunicii, cîteodată chiar şi mama, folosesc *ţîntirím* – SV, Vicovu de Jos, b, 12 ani; *cîmitír*, la bătrîni am auzit *ţîntirím* – SV, Vicovu de Jos, b, 43 de ani), în timp ce în Mănăstirea Humorului (SV) majoritatea subiecţilor anchetaţi răspunde, cel puţin ca a doua formă, şi *ţînţîrím*; alţii oferă şi comentarii de tipul: *se folosi≈a înainte*; *se folosésc amîndóu≈ă, în funcţii≈e de cu sîne vorbéşti*. Situaţia este similară şi în cazul întrebării *Cum îi spui omului care era plătit de săteni ca să păzească semănăturile, fîneţele?*, răspunsul fiind completat de un comentariu, care reliefează variaţia diageneraţională: *jîtări⁄să mai≈ zîsé□, auzăm din bătrîni⁄*(sub. C, f, 43 de ani, Vicovu de Jos); *sicríu≈, înainti îi≈ mai≈ spuné□ráclâ* (sub. H, b, 65 de ani, din SV, Vicovu de Jos), pentru întrebarea *După ce moare omul, în ce îl pui ca să îl îngropi*?; *k'ibrit*, cu menţiunea *bătrîni zîsa ţîpiríg - ţîpiríz↓i* (sub. A, f. 89 de ani, Vicovu de Jos, SV); *k'ibrítį, bunícu spune focaríţe* (AB, Gîrda de Sus, f, 6 ani); *fetíţă, bătrîni mai≈ spun cu≈opk'íl, k'ar táta cîn ‿i ≈e nervós pe míne* (AB, Gîrda de Sus, b, 12 ani); *porodíc, mai≈ spun cîţva bătrîni⁄*(AB, Gîrda de Sus, f, 41 de ani).

[20] Există comentarii de tipul: *aîs se moşnez↓a pu≈ámâ zíi≈i* (SV, Mănăstirea Humorului, b, 53 de ani – pentru *struguri*); *gravídâ, băbeşti să spúne gru≈ásâ, aşa spun bábele* (SV, Mănăstirea Humorului, b, 53 de ani). Dacă la întrebarea *Cum îi zici la locul anume lăsat de comună ca să pască vitele vara?* (III, h. 226) în *NALR. Moldova şi Bucovina* (III, h. 226) se consemnează răspunsul *[ε] şî tòlu≈ácî; tu≈olós*, vorbirea contemporanilor nu înregistrează astfel de forme: *imáş, pi di≈al*; *isláz* (SV, Mănăstirea Humorului).

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)

carę ai≈ crescút (SV, Mănăstirea Humorului, f, 24 de ani, studii de licenţă şi master); *gro□să mai≈ spun cári-s mai≈ batrîni⁄şi⁄nu ştiu≈* (AB, Gîrda de Sus).

O parte dintre subiecţii anchetaţi se dovedesc destul de comunicativi, sociabili şi răspund nevoilor noastre de cercetare; de cealaltă parte, sînt şi subiecţi care nu doresc să împărtăşească interlocutorului aspecte din cercul cultural şi lingvistic al comunităţii respective, motiv pentru care răspunsurile lor conţin, cel mai adesea, fonetisme literare.

Răspunsurile în care coexistă fonetismele literare cu cele arhaice[21], corectările din partea vorbitorilor[22], comentariile care se fac pe marginea unor termeni[23], sînt relevante în acest sens. Vorbitorul are o competenţă comunicativă în funcţie de situaţia de comunicare, are o competenţă lingvistică mai largă şi o performanţă lingvistică mai mică. Uneori subiectul vorbitor ne oferă şi informaţii privitoare la diferenţele existente între vorbirea celor băştinaşi şi a celor veniţi din alte zone (*la noi se zice aşa, în altă parte se zice aşa*)[24]. Întîlnim multe comentarii justificative sau explicative sau trimiteri spre alte zone lingvistice pe marginea unor termeni, mai ales după

[21] De ex., *fetíţâ, cu≈opcîlâ*, la subiecţi de ambele sexe şi vîrste diferite din Vicovu de Jos (SV); *gravídâ - gró□să*; *sicríu≈ - lácrâ, îmitír – ţîntirím, viţăl, - z⇓iţăl, juŋcă - z⇓uŋcâ, várzâ – curec, víşîni - z⇓işîni, vin - z⇓in* (SV, Vicovu de Jos).

[22] În general, acelaşi subiect vorbitor cunoaşte şi foloseşte fonetisme regionale şi fonetisme literare în funcţie de interlocutor şi de situaţia de comunicare. În multe cazuri, vorbitorii se corectează, fie pentru a masca aspectele regionale (pornind de la arhaisme locale: *mńiri≈ásâ* [K] *miri≈ásâ*, *focariţe* [K] *k'ibrítį, ţîntirím* [K] *îmitír* – AB, Gîrda de Sus), fie pentru a le pune în evidenţă (pornind de la sinonime literare: *biĉ* [K] *corb≈âĉ*, *pîlnii≈e*[K] *tolĉér,săfî≈érbe*[K] *să h'érbe, copílă* [K]*cu≈opk'ílă, vi≈é□spę* [K] *g'é□spę* – AB, Gîrda de Sus; *apâ fi≈erbíntį* [K] *ŝérbíntį* - IS, Vînători, 1; *sâ nu fíi≈i* [K] *s⇓ii≈i* - SV, Crucea, 2; *fi≈ert* [k] *s⇓ert* - SV, Straja, 4; *răc⇓áscâ* [k] *răŝáscâ*- VS, Mărăşeşti, 4; *k'ag* [K] c⇓ag - SV, Vicovu de Sus, 2; *k'ibríturi⁄*[K] *ţîbrîŝi*, *víşîni* [K] *z⇓işîni*, *pútinâ* [K] *bărbînţâ*, *ĉobán* [K] *ŝobán*, *rîn↑zâ* [K] *rîn↑dz□â* – SV, Vicovu de Jos). Uneori, subiectul vorbitor revine asupra unei forme lexicale regionale (*făi≈ínâ di□ păpuşu≈ói≈*[k]*maláі≈ di□ i≈ísta* - NT, Sagna, 3; *létcă* [K] *lei≈că* – SV, Vicovu de Jos), alteori corectează doar deschiderea sau închiderea unei vocale (*curé□k'* [K] *curík'*, AB, Gîrda de Sus, f, 60 de ani, fostă învăţătoare) sau o formă de palatalizare a labiodentalei cu alta (*z⇓é□spę* [K] *g'é□spę* - AB, Gîrda de Sus).

[23] Interesante sînt o serie de comentarii pe marginea răspunsurilor oferite la întrebările indirecte: *nu folosăsc k'ibrít, domni≈ęşti ni sâ párį*; *curéĉ*, *várzănu spúnem* (sub. C, f, 43 de ani, Vicovu de Jos, SV); *gró□pă, acum se spune şibeŝ* (sub. F, f, 61 de ani, Vicovu de Jos); *mu≈oş, aşa s-o spus şî aşă să spuni ş acuma la noi≈; sfórăi≈e, alt termen nu mai≈ cunosc* (sub. G, b, 53 de ani, Mănăstirea Humorului, SV); *gújbă,ca să nu plóu≈ă, să nu se báje ápa, să nu putre≈ádă*; *bucáťe se spúńe la grîu≈ şi⁄la cucurúz*; *focaríţe mai≈ greşésc cîti≈odátâ* (AB, Gîrda de Sus). La întrebarea *După ce moare omul, în ce îl pui ca să-l îngropi?* (II, h. 144) s-au înregistrat diverse răspunsuri, unele urmate de comentarii; de ex., doi subiecţi de sex şi vîrstă diferite (SV, Mănăstirea Humorului, b, 42 de ani şi f, 82 de ani) răspund *sicríu≈*, cu menţiunea *nu i≈esti al términ*; sub. C, f, 72 de ani, răspunde *saláş* şi completează: *să spúnį aşa de cîn mă ştíu ≈*, în timp ce subiecţii H, b, 81 de ani şi I, f, 84 de ani menţionează că *saláş* este o formă mai veche (*acúma nu să pre≈a folosęşţį*; *mai≈ spun şi⁄azi⁄o sámă*).

[24] De exemplu, la întrebarea *Dacă-i de parte femeiască, cum îi spui copilului nou născut?*, un subiect vorbitor din comuna Vicovu de Jos, f, de 89 de ani răspunde: *cu≈opcîlíţâ, la Straja sâ zîsi bai≈é□tâ* – sub A, f. 89 de ani; *víşîni*; *g'işîni* (*se folosęşte de unde vine mama mi≈a, la Horodnic*) - sub. D, f, 14 ani,Vicovu de Jos, SV; *z⇓in - mai≈ lau≈oráş spúnim vin, aiş folosîm z⇓in* – sub. C; *z⇓é□spį, alţii spun şi azé□spį* – sub. F); *nu (am auzit), pu≈ati pin alti părţ să zîse aşa* (sub. A, f, 89 de ani, Vicovu de Jos, SV); *nu, aiş la noi≈ nu* (sub. C); subiectul G din Mănăstirea Humorului, b, de 53 de ani, cu studiile liceale efectuate în judeţul Timiş, la întrebarea *Cum se numesc beţişoarele care se aprind cînd le freci de cutie şi pe care le cumperi?* răspunde *ţîbrîŝi*, cu menţiunea *în Banat să zîse ripelţ*; acelaşi subiect, din Mănăstirea Humorului, la întrebarea *Cum îi spuneţi la adăpostul în care dorm găinile, gîştele, raţele?*, răspunde: *pu≈oi≈átâ, în alte părţi⁄să spuni şî coştiri≈aţâ*.

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)

răspunsurile oferite întrebărilor indirecte: *cu≈opcîlíţâ, la Strája sâ zîsi bai≈é□tâ* (SV, Vicovu de Jos, f, 89 de ani); *víşîni, g'işîni se foloséşte de unde víne máma mi≈a, la Horódnic* (SV, Vicovu de Jos, b, 12 ani); *z⇓in, mai≈ lau≈oráş spúnim vin, aiş folosîm z⇓in* (SV, Vicovu de Jos, f, 43 de ani); *z⇓é□spį, alţi spun şi∕azé□spį* (SV, Vicovu de Jos, f, 61, de ani); *nu am auzít, pu≈atį pin álti părţ să zîse aşa* (SV, Vicovu de Jos, f, 89 de ani); *nu, aiş la noi≈, nu* (SV, Vicovu de Jos, f, 43 de ani); *acĉéntu di vorbire difere≈ázâ dacă ţe duc în judéţu Bihór*; *piĉóĉ, în alte lócuri∕crómpe* (AB, Gîrda de Sus); *pu≈oi≈átâ, în alte părţi∕să spúnį coştiri≈áţâ* (SV, Mănăstirea Humorului, b, 53 de ani, studii liceale). La întrebarea *Ziceţi vorba muiere?* acelaşi subiect din Mănăstirea Humorului, care a urmat studiile liceale la Timişoara, răspunde: *nu să zîse aiş, în Banat să spuńe*, iar întrebarea *Cum se numesc beţişoarele care se aprind cînd le freci de cutie şi pe care le cumperi?*) (II, h. 175) conţine răspunsul *ţîbríşi* şi completarea: *în Banát să zîsé□ ripélţ*. Şi răspunsul *barabúli∕*(pentru întrebarea *Ce cresc în pămînt, în cuiburi şi faci mîncare din ei?* - III, h. 312) conţine şi corespondentul acestuia în subdialectul bănăţean: *în Banát să zîsé□ crúmpį*.

Concluzii

Dinamica limitelor acţionează în virtutea principiului uniformizării ariilor, sub influenţa aceleiaşi dominante: forma care are circulaţie în limba comună, care joacă rolul unui factor de nivelare a divergenţelor dialectale. Datorită relaţiilor sociale, limitele anumitor particularităţi dialectale se pot schimba de la o generaţie la alta. În acelaşi timp, schimbările nu afectează în aceeaşi măsură toate particularităţile dialectale: dinamica izofonelor şi a izogloselor este mai vie, în timp ce izomorfele prezintă, în general, o mai mare stabilitate.

În cercetarea și sistematizarea aspectelor de ordin sociolingvistic, este necesar să evidențiem modul în care limba acționează asupra individului în direcția socializării și culturalizării și mai puțin în sensul umanizării, al transformării copilului neștiutor, asemănător ființelor necuvîntătoare, într-o ființă „cuvîntătoare". Materialul colectat ne ajută să urmărim diversitatea dialectală la nivelul comportamentului verbal individual, intrînd în contact cu oameni diferiți, care aparțin unor clase sociale diferite sau asupra cărora factorii sociolingvistici (școala, instituții de stat, mass-media) au avut un impact diferit. În plus, este necesar să observăm aportul fiecărui individ la conturarea tabloului dialectal. De asemenea, sînt importante raporturile dintre organizația socială și civilizația din care face parte o limbă și aspectele principale ale acelei limbi.

Diferențierile limbii în funcție de clasele sociale nu ne permit să afirmăm că limba are un caracter de clasă, ci doar că există fapte lingvistice de clasă; în același timp, putem afirma că fără limbă nu poate exista comunicare între oameni, nu poate exista societate, deci limba este un fenomen social.

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)

Bibliografie

Bîrleanu, Ion Horia, *Curs de dialectologie românească. Partea I. Probleme teoretice*, Editura Universităţii Suceava, 2000

Capidan, Th., *Limbă și cultură,* Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1943

Cazacu, Boris, *Un aspect al cercetării interdisciplinare: Sociolingvistica*, în FD, vol. VIII, 1973, p. 11-18

Charles Bally, *Linguistique générale et linguistique française*, A. Francke S. A., Berne, 1950

Coseriu, E., *Sistema, norma y habla (con un resumen en alemán)*, Montevideo, 1952

Coşeriu, Eugen, *Lingvistică din perspectivă spaţială şi antropologică*,Editura Ştiinţa, Chişinău, 1994

Guia, Sorin, *Aspecte sociolingvistice şi tipuri de texte în Arhiva de limbă vorbită a Seminarului de dialectologie şi sociolingvistică,* în „Analele ştiinţifice ale Universităţii Alexandru Ioan Cuza din Iaşi" (serie nouă), secţiunea III e, Lingvistică, tomurile XLIX-L, 2003-2004 (Studia linguistica et philologica in honorem D. Irimia), p. 257-261

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, *Probleme de dialectologie română*, Centrul de multiplicare al Universităţii din Bucureşti, 1973

Iordan, Iorgu, *Gramatica limbii române*, Bucureşti, 1937

Iordan, Iorgu,*Limba română actuală. O gramatică a greşelilor*, Iaşi, 1943

Iordan, Iorgu,*Stilistica limbii române*, Bucureşti, 1944

Philippide, Alexandru, *Opere alese*, editate de G. Ivănescu și Carmen-Gabriela Pamfil, EdituraAcademiei Republicii Socialiste România, București, 1984

Pușcariu, Sextil, *Din perspectiva dicționarului. III Despre legile fonologice*,„Dacoromania", II, 1921-1922

Rusu, Valeriu (coord.), *Tratat de dialectologie românească*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1984

Turculeţ, Adrian, *Introducereînfonetica generală şi românească*, Casa Editorială *Demiurg*, Iaşi, 1999

Turculeţ, Adrian, *Dialectologie română*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2002

BDD-V5208 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:59:03 UTC)